

Sam Mendes

Sam Mendes slog stort igennem med *American Beauty*, en både tragikomisk og indfølelse historie om voksne, der er groet fast i et patetisk samliv og om børn, der ikke rigtigt ved, hvordan de skal finde en form på deres liv

Englænderen Sam Mendes (f. 1965) var et ubeskrevet blad i filmsammenhæng, da han instruerede *American Beauty* (1999), som vandt fem Oscars, bl.a. for bedste film og bedste instruktion. På den engelske teaterhimmel var han derimod stjerne, ikke mindst for sin meget roste genopsætning af *Cabaret*. Derudover har han blandt andet instrueret Arthur Schnitzlers *Reigen*, adapteret af David Hare som *The Blue Room* med Nicole Kidman i hovedrollen, og for the Royal Shakespeare Company *Richard III* med Ralph Fiennes i titelrollen.

American Suburbia. Mendes fortæller i *Sight and Sound*, januar 2000, at det han var ude efter i *American Beauty* var "a bright, crisp, hard-edge, near Magritte-like take on American suburbia" - filmens helt særegne tone er graciøs og absurd humoristisk, men også tragisk-poetisk, og den formår på en gang at få tilskueren til at grine ad og føle med filmens personer. "Hvad den gør", siger Mendes sammesteds om sin film, "er at gå tilbage i billedet af forstæderne og genudforske det, og efter at have passeret gennem mørket, ender den med et meget mere positivt billede af disse mennesker, der prøver at få mening i deres liv midt i tomheden". Sam Mendes' film er meget mere end en satire over middelklassens upåfaldende frustrerede

forstadsliv i en tid, hvor ingen markant politik eller ideologi skaber en meningsfuld historisk kontekst for hverdagslivet. *American Beauty* er en både tragikomisk og indfølelse historie om voksne, der er groet fast i et patetisk samliv, og om børn, der ikke rigtigt ved, hvordan de skal finde en form på deres liv - fortalt af filmens hovedperson, Lester Burnham (Kevin Spacey) fra en helt umulig vinkel: Filmen starter med, at kameraet kører hen over en forstadsbebyggelse, mens Lesters fortællerstemme konstaterer, at "This is my life. I'm 42 years old. In less than a year I'll be dead. Of course I don't know that yet". Fra en suveræn position, der på en gang taler i nutid og fremtid, men fra hvilken alting samtidig er fortid, fortæller altså en død mand og familiefar om begivenhederne i det år, der fører op til hans død. Og filmen har dermed etableret sin overordnede gåde - hvad var det, der forårsagede Lester Burnhams død? Lester præsenterer derefter sin familie, sig selv - "look at me" siger han sarkastisk og konstaterer, at den Lester, der om morgenen onanerer under bruseren, nu har oplevet dagens højdepunkt - sin kone, den hysterisk perfekte ejendomsmægler Carolyn (Annette Bening) og datteren Jane, en surmulende teenager. Og så kan den travle dag tage sin begyndelse i en almindelig småfrustreret, følelsesmæssigt nedkølet families liv.

American Beauty

Men sådan bliver det ikke ved, for Lester finder ud af, at hans mere end fyrretyveårige liv skal tage en anden drejning, koste hvad det vil. Med fandenivoldsk målbevidsthed starter han derefter sit enmandsprojekt. Han skipper et kedeligt job og vælter facaden i forhold til kone og datter, han skifter sin bil ud med en rød hurtigtkørende sportsvogn og begynder at bygge sin krop op igen, ansporet af datterens smækkert kokette veninde, som han fantaserer lysteligt om. Han finder sine gamle 70'er-plader frem og forsyner sig med pot fra naboens pæne søn, Ricky, der udover at sælge narkotika også er optaget af at forevige Jane og andre smukke ting i verden med sit videokamera. Lester Burnham løsner sig kort sagt fra den sump af kedsommelig rutine, han var hav-

net i, og hans familie reagerer som den nu bedst kan, rasende og afvisende. Lesters frigørelse bliver imidlertid, trods projektets egoistiske karakter, også beskrevet som en mands forløsning og forsoning med sig selv, sin alder og sit liv. Da han bliver skudt, er han en lykkelig mand, i modsætning til gerningsmanden, naboen, Billys far, oberst med nazistiske tilbøjeligheder og latent homoseksualitet, der så det, han dybest set ønskede at se en aften, hvor han fra sit vindue betragtede Billy og Lester i noget, der for ham tog sig ud som et blow job, men som drejede sig om salg af pot.

Danser i vinden. Som i andre film i 1990'erne er der også i *American Beauty* en kommentar til spørgsmålet om forhold-

det mellem virkeligheden og de levende billeder, der peger på billedernes realitetsstatus fremfor deres billedstatus. Kommentaren knytter sig til Rickys optagethed af videobilleder. "Welcome to America's weirdest home videos" siger han, da han har filmet Lester, der pumper jern. Realiteten *er* weird - og denne sandhed kan videokameraet se i modsætning til personerne selv, ligesom når Rickys kameraøje fanger en aviside, der danser i vinden og prøver at finde ind til en slags tingenes væsen af skønhed. Videokameraet er Rickys forbindelsesled til virkeligheden; det blokerer ikke for den. Men i næste omgang kan hans videooptagelser måske også fortolkes forkert - udlægges som beviser på en forkert sandhed.

Oprindeligt havde filmen en ramme, fortæller Mendes i det nævnte nummer af Sight and Sound, en prolog fra retssalen i begyndelsen af filmen og en epilog der viste, hvad der skete efter Lesters død,

arrestationer, scener i retssalen, osv. Men alt dette blev sluttelig fjernet. Konsekvensen er, at filmen bibringes en uafsluttethed hinsides svaret på spørgsmålet om, hvordan Lester endte sit liv - for både Carolyn, Jane og Ricky har opført sig, som kunne de være de skyldige i drabet. Hvordan de får rodet sig ud af det, siger filmen ikke noget om; til gengæld kommer dette nu kun implicerede efterspil til at geninstallere det besværlige liv på linje med Lesters afklarede død. *American Beauty* er ikke nekrofil. Lester Burnham dør uden skrupler, i overensstemmelse med sin egen form for sandhed. Men både livet, sandheden og virkeligheden fortsætter som flydende, uafklarede, grænseløse størrelser; de spænder over både liv og død, fortid, nutid og fremtid, det øvre og det nedre. - Alene tiden vil herefter vise, om Sam Mendes vil fortsætte i dette generøse filmiske spor.

Anne Jerslev

Filmografi

1999 American Beauty